

Call for papers - Mall för abstracts

Forskningsbaserad undervisning – Teori och praktik i samverkan

4 november 2025

Titel på presentationen

Nivågruppering eller inte nivågruppering? Det är (den eviga) frågan

Tänkt målgrupp (t.ex. stadie, ämne) Nyckelord

Grundskola, gymnasieskola, nivågruppering, differentiering

Namn på presentatörer

Pontus Bäckström

Emailadresser till presentatörer

Pontus.backstrom@ju.se

Organisation

HLK/PUF

Inledning

En av pedagogikens eviga frågor gäller vilka elever som ska läsa vilka ämnen och kurser när, och tillsammans med vilka andra elever. Är det bra att nivågruppera elever, eller är det dåligt? Hur problematiskt är det egentligen att friskolesystemet tycks leda till ökad skolsegregation? Spelar det någon roll?

För svenskt vidkommande är detta den politiska fråga som har dominerat den svenska skolpolitiken från sent 1800-tal till idag, från debatten om parallellskolesystemet, den gemensamma grundskolan till dagens debatt om skolsegregation och friskolor (Bäckström, 2022).

I föredraget redovisas aktuell internationell forskning på temat samt resultaten av ett nyligen avslutat doktorandprojekt vid HLK (Bäckström, 2024).

Syfte/forskningsfrågor

Syftet med forskningsprojektet har gällt att studera så kallade sammansättnings- och kamrateffekter i skolundervisning. Dels för att utröna om effekter av detta slag finns i svensk grundskola, dels för att blottlägga vilka mekanismerna bakom effekterna i så fall är.

Teori (om tillämpligt)

Forskningen har utgått från ramfaktorteorin (Dahllöf, 1967; Lundgren, 1972).

Metod alternativt tillvägagångssätt

Forskningen baseras på statistisk analys av främst data ur de svenska TIMSS-undersökningarna.

Resultat eller preliminära resultat

Studierna visar att det finns betydande kamrateffekter på elevers matematikresultat i svensk grundskola. Att gå i en klass med i genomsnitt starkare klasskamrater innebär att individers egna resultat är högre, under kontroll för relevanta bakgrundsfaktorer (Bäckström, 2023 a; 2023 b). Studierna visar också att en del av effekten tycks bero på att lärares undervisning också påverkas av elevsammansättningen i klassen. Lärare i klassrum där elevernas förkunskaper är starkare kan täcka mer avancerat stoff i undervisningen än lärare i klassrum där förkunskaperna är svagare (Bäckström, 2025).

Fynden diskuteras i förhållande till utbildningsvetenskaplig teori och resultat från den internationella litteraturen. Resultaten diskuteras också ur ett skol- och klassrumsperspektiv.

Referenser

- Bäckström, P. (2024). *Exploring mechanisms of peer effects in education: Frame factor analyses of classroom instruction*. Doctoral thesis. Jönköping: Jönköping University, School of Education and Communication.
- Bäckström, P. (2023 a). Exploring mechanisms of peer-effects in education: a frame-factor analysis of instruction *Educational review*, 7(75), 1387-1405.
- Bäckström, P. (2023 b). Peer effects in education: Theoretical synthesis of frame factor theory and opportunity to learn using TIMSS 2011 *International Journal of Educational Research*, 121.
- Bäckström, P. (2022). Friskolorna: Vår tids differentieringsfråga. Dagens Arena.
- Dahllöf, U. (1967). *Skoldifferentiering och undervisningsförlopp*. Stockholm: Almqvist & Wiksell.
- Lundgren, U. P. (1972). *Frame Factors and the Teaching Process. A Contribution to Curriculum Theory and Theory on Teaching*. Göteborg: Göteborgs universitet.